

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С.З.ГЖИЦЬКОГО»**

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
ДРІБНИХ ТВАРИН І ІНШИХ ГАЛУЗЕЙ ТВАРИННИЦТВА**

ПРОГРАМА

**освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва**

**Рожиче
2021 р**

Укладач:

Ковальчук Л.М. викладачка ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Рецензенти:

Чижевська О.І, Куденчук Л.А. викладачі ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії
технологічних дисциплін

Протокол від 22 жовтня 2021 року № 3

Голова циклової комісії В.М. Шульська

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Протокол від 21 грудня 2021 року № 4

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної освітнього компонента (навчальної дисципліни)) за основу взята орієнтовна програма освітнього компонента (навчальної дисципліни) «Технологія виробництва продукції вівчарства», «Технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва» рекомендована Науково-методичною радою Науково-методичного центру «Агроосвіта».

ОПИС ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА (НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

“Технологія виробництва продукції дрібних тварин і інших галузей тваринництва”

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр

Загальна кількість годин 90

Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять обсяг годин:

Навчальні заняття:

Лекції	52
Практичні заняття	22
Лабораторні заняття	4
Самостійна робота	12
Форма підсумкового контрольного	залік

ВСТУП

Метою вивчення освітнього компонента (навчальної дисципліни) «Технологія виробництва продукції дрібних тварин і інших галузей тваринництва» полягає у формуванні знань під час підготовки, здобувач отримує спеціальні знання: про морфологічні і фізіологічні особливості медоносної бджоли, бджолиної сім'ї, як цілісної біологічної одиниці, її склад та функції; з технологій одержання, обробки, зберігання та безпеки продукції бджільництва, нормативи її виробництва на підприємствах різних форм власності згідно з ветеринарно-санітарними вимогами, передбачено вивчення технології виробництва продукції вівчарства (вовни, овчини, смушок, молока і м'яса) в господарствах різних форм власності, вивчення біологічних та господарських особливостей, відтворення, утримання, годівлі, технології виробництва продукції кролівництва (дієтичного м'яса, хутра і пуху) і звірівництва (товарного хутра), ведення племінної роботи в даній галузі.

Важливе значення в засвоєнні теоретичного матеріалу освітнього компонента мають лабораторні та практичні заняття. Для кращого засвоєння навчального матеріалу і активізації пізнавальної діяльності здобувачів практичні заняття необхідно проводити в умовах виробництва, практикувати проведення навчальних занять із залученням науковців, керівників, спеціалістів підприємств, агроформувань, досвідчених виробників.

Під час занять необхідно звернути особливу увагу на питання техніки безпеки, пожежної безпеки, гігієни праці й особистої гігієни здобувачів та охорони біосфери від забруднень відходами господарств.

Особливого значення при вивченні матеріалу компонента необхідно надати самостійній роботі. Мета якої - навчити здобувачів самостійно працювати з літературою, творчо сприймати навчальний матеріал та узагальнювати знання.

На самостійну роботу відводиться частина теоретичного матеріалу, нескладного за змістом і невеликого за обсягом.

Для кращого засвоєння навчального матеріалу необхідно застосовувати різні форми і методи навчання, використовуючи наочні посібники, технічні засоби, різні типи сучасної обчислювальної техніки.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувачі повинні **знати**:

- основи ведення бджільництва;
- технології переробки продукції бджільництва у відповідності до діючих стандартів;
- основні породи овець різного напрямку продуктивності, їх біологічні особливості та продуктивність;
- основні корми, норми годівлі і напування різних статевих вікових груп овець;
- методику складання плану селекційно-племінної роботи;
- методи розведення овець;
- біологічні особливості кролів та звірів;
- методи розведення кролів і звірів, їх добір і підбір;
- породи кролів і види звірів та їх характеристику;
- основні селекційні ознаки;
- утримання, годівлю і догляд за кролями та звірами;

- ведення племінної роботи на фермах кролів та хутрових звірів.

Уміти:

- визначати потребу в баранах-плідниках;
- складати план парувань та окотів, визначати вихід приплоду;
- визначати потребу в кормах для маток і плідників у підготовчий і парувальний періоди;
- визначати потребу в кормах і підстилці для вівцематок у період окоту;
- кваліфіковано проводити парувальну компанію, окоти і вирощування молодняку, добір і підбір тварин відповідно до плану племінної роботи;
- проводити бонітування овець різних напрямів продуктивності;
- організовувати стриження овець, класифікування вовни, відгодівлю і нагул тварин;
- організовувати повноцінну і економічно вигідну годівлю, утримання, підвищення продуктивності різних виробничих груп;
- розробляти заходи щодо подальшого розвитку і підвищення рентабельності роботи у вівчарстві;
- застосовувати нові форми організації праці;
- вести облік одержаної продукції і готувати її до реалізації;
- біологічні особливості кролів та звірів;
- методи розведення кролів і звірів, їх добір і підбір;
- породи кролів і види звірів та їх характеристику;
- основні селекційні ознаки;
- утримання, годівлю і догляд за кролями та звірами;
- ведення племінної роботи на фермах кролів та хутрових звірів.

Тематичний план є орієнтовним. При складанні робочої програми викладач може змінювати кількість годин, що відводиться на вивчення окремих тем, з обов'язковим зберіганням загальної кількості годин, передбаченої навчальним планом.

Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Назва розділу та теми	Кількість годин			Самостійне вивчення
	всього	теоретичні	практичні	
1	2	3	4	5
Вступ	2	2	-	-
Розділ 1. Біологія бджолої сім'ї.				
1.1. Склад бджолої сім'ї	2	2	-	-
1.2. Гніздо бджолої сім'ї.	2	-	2	-
Розділ 2. Організація пасіки.				
2.1. Організація пасіки.	6	2	2	2
Розділ 3. Технологія утримання і розведення бджіл.				
3.1. Підготовка бджолиних сімей до медозбору та його проведення. Утримання бджіл і догляд за ними.	-	-	-	-
3.2. Розведення бджолиних сімей.	2	2	-	-
3.3. Медоносна база і запилення бджолами ентомофільних культур.	6	2	2	2
Розділ 4. Технологія виробництва продукції бджільництва.				
4.1. Мед та його властивості.	4	2	2	-
4.2. Віск. Квітковий пилок.	2	2	-	-
4.3. Маточне молочко. Прополіс. Бджолина отрута.	2	2	-	-
Розділ 5. Хвороби і вороги бджіл.				
5.1. Хвороби і вороги бджіл.	-	-	-	-
Всього	28	16	8	4

Назва розділу та теми	Кількість годин			Самостійне вивчення
	всього	теоретичні	практичні	
1	2	3	4	5
Вступ	-	-	-	-
Розділ.1. Біологічні, господарсько-корисні та конституційні особливості овець.				
1.1. Походження овець, їх біологічні особливості.	2	2	-	-
1.2. Конституція, екстер'єр, інтер'єр, їх зв'язок із здоров'ям і продуктивністю овець.	2	2	-	-
1.2. Породи овець.	2	-	2	-
Розділ 2. Продукція вівчарства				
2.1. Вовна та її властивості.	4	2	2	-
2.2. Смушки і овчини.	2	2	-	-
2.3. М'ясна і молочна продуктивність овець.	2	2	-	-
Розділ 3. Технологія відтворення, годівлі та утримання овець.				
3.1. Організація відтворення овець.	4	2	-	2
3.2. Технологія утримання та годівлі овець.	6	2	2	2
Розділ 4. Племінна робота у вівчарстві.				
4.1. Добір і підбір у вівчарстві	-	-	-	-
4.2. Методи розведення у вівчарстві.	-	-	-	-
4.3. Бонітування овець.	-	-	-	-
Розділ 5. Стриження овець.				
5.1. Організація стриження овець та реалізація вовни.	2	-	2	-
5.2. Механізація виробничих процесів у вівчарстві та ветеринарно-санітарне забезпечення вівчарських ферм.	2	-	2	-

1	2	3	4	5
Розділ 6. Організація і оплата праці у вівчарстві				
6.1. Організація і оплата праці у вівчарстві	2	2	-	-
Всього	30	16	10	4
Вступ	-	-	-	-
Розділ 1. Технологія виробництва продукції кролівництва				
1.1. Походження, одомашнення та біологічно-господарські особливості кролів.	2	2	-	-
1.2. Породи і продуктивність кролів.	4	4	-	-
1.3. Племінна робота в кролівництві.	2	2	-	-
1.4. Відтворення кролів.	2	2	-	-
1.5. Технологія утримання та годівлі кролів	8	2	4	2
1.6. Іноваційні технології виробництва м'яса кролів.	-	-	-	-
1.7. Профілактичні заходи і хвороби кролів.	-	-	-	-
1.8. Забій кролів, первинна обробка та вичинка шкур.	2	-	2	-
Розділ 2. Технологія виробництва продукції звірівництва.				
2.1. Об'єкти хутрового звірівництва та племінна робота зі звірами.	4	4	-	-
2.2. Технологія утримання і годівлі хутрових звірів.	6	2	2	2
2.3. Особливості розведення хутрових звірів.	2	2	-	-
2.4. Поширені хвороби хутрових звірів.	-	-	-	-
2.5. Екологічні заходи в кроле-і звірогосподарствах.	-	-	-	-
Всього	32	20	8	4

Тема 1. Біологія бджолої сім'ї (б/с).

Загальні відомості про бджіл. Особливості сім'ї медоносної бджоли. Річний цикл життєдіяльності бджолої сім'ї. Види бджіл. Склад б/с та функції її членів. Робочі бджоли, матка та трутні, їх походження та роль у сім'ї. Життя б/с протягом року. Воскобудівельна діяльність бджіл. Гніздо бджолої сім'ї. Структура гнізда бджіл, особливості його використання бджолами. Старіння стільників.

Змістовий модуль 2. Анатомія та фізіологія бджоли.

Тема 2. Анатомія та фізіологія бджоли.

Зовнішня будова бджоли. Зовнішні покриви. Ротовий апарат. Ніжки та крила. Жалоносний апарат. Внутрішня будова бджоли. Травна, видільна, кровоносна, дихальна системи. Статева система, розмноження та індивідуальний розвиток бджіл. Нервова система та умовнорефлекторна діяльність бджіл. Восковидільні залози, гніздо бджіл.

Змістовий модуль 3. Основи утримання та розведення бджіл.

Тема 3. Основи утримання та розведення бджіл.

Утримання бджолиних сімей. Огляд бджолиних сімей. Забезпечення кормами та підгодівля бджіл. Придбання бджіл та розміщення вуликів. Утеплення гнізд та вуликів. Техніка роботи з бджолами. Правила безпеки і протипожежні заходи на пасіці.

Вибраковування стільників і поновлення гнізда. Фактори, що впливають на життєздатність і продуктивність б/с. Вулики, їх класифікація та характеристики.

Типові вулики різних систем. Вулики спеціального призначення. Інвентар і механізми для догляду бджіл. Інвентар і обладнання для отримання та обробки меду. Інвентар та обладнання для виробництва воску. Інвентар та пристрої для виведення маток та розмноження бджолиних сімей. Інвентар та обладнання для виробництва додаткових продуктів бджільництва. Зимівники. Утримання бджіл в умовах закритого ґрунту. Методи утримання бджолиних сімей у різних вуликах.

Перевезення бджолиних сімей. Використання взятків. Породи бджіл.

Змістовий модуль 4. Сезонні роботи на пасіці.

Тема 4. Сезонні роботи на пасіці.

Знайомство з пасікою. Огляд бджолосім'ї. Проведення головної весняної ревізії бджолосім'ї. Весняні роботи на пасіці.

Використання головного медозбору. Осінні роботи на пасіці. Зимові роботи на пасіці. Збивання та навощування рамок. Підготовка бджолиних сімей до медозбору і його використання.

Змістовий модуль 5. Розмноження бджолосім'ї.

Тема 5. Розмноження бджолосім'ї.

Закономірності природного розмноження. Способи штучного розмноження б/с. Виготовлення мисочок для виведення маток. Перенесення личинок в мисочки. Формування відводків і підсадка в них маток. Розмноження бджолосім'ї поділом на півльоту та нальотом на матку (маточник).

Змістовий модуль 6. Племінна робота в бджільництві.

Тема 6. Племінна робота в бджільництві.

Породи бджіл, їх характеристики. Породне районування бджіл в Україні. Промислова технологія виробництва маток. Економіка, організація та планування в бджільництві. Методи розведення бджіл. Селекційно-племінна робота.

Змістовий модуль 7. Технологія виробництва меду.

Тема 7. Технологія виробництва меду.

Фізико-хімічні характеристики меду, його властивості.

Сорти меду. Технологія отримання меду.

Фальсифікація меду.

Змістовий модуль 8. Технологія виробництва воску та додаткових продуктів бджільництва.

Тема 8. Технологія виробництва воску та додаткових продуктів бджільництва.

Хімічний склад воску. Хімічний склад прополісу. Хімічний склад бджолиного обніжжя. Властивості воску. Класифікація воскової сировини.

Зберігання воскової сировини та її переробка. Використання воску. Аналіз зразків воску. Аналіз зразків прополісу. Аналіз зразків бджолиного обніжжя.

Вивчення технології отримання воску. Вивчення технології отримання прополісу.

Використання продуктів бджільництва у медицині, харчуванні та народному господарстві.

Змістовий модуль 9. Медоносна база та запилення рослин.

Тема 9. Медоносна база та запилення рослин.

Загальна характеристика медоносних рослин. Медоносні рослини польових і кормових сівозмін. Овочеві і баштанні медоносні культури. Плодові та ягідні медоносні культури. Медоноси лісів, парків і захисних насаджень. Медоносне різнотрав'я. Використання і поліпшення медоносної бази. Запилення сільськогосподарських культур.

Змістовий модуль 10. Хвороби та шкідники бджіл.

Тема 10. Хвороби та шкідники бджіл.

Причини виникнення і шляхи поширення хвороб бджіл. Незаразні хвороби. Інфекційні хвороби. Інвазійні хвороби. Заходи профілактики хвороб бджіл. Вороги та шкідники бджіл. Обстеження на хвороби. Методи виявлення вароатозу, лікування, профілактики.

Змістовий модуль 11. Економіка та організація бджільництва.

Тема 11. Економіка та організація бджільництва.

Економічне значення і спеціалізація бджільництва. Організація пасік. Облік виробництва продукції бджільництва. Засоби виробництва в бджільництві. Планування виробництва продукції бджільництва. Рентабельність бджільництва і шляхи її підвищення методи її виявлення. Вивчення технології відкачування меду. Аналіз зразків меду.

Рекомендована література

1. Поліщук В.П. Бджільництво : підручник. – Київ : Вища школа, 2001.
2. Поліщук В.П., Гайдар В.А. Пасіка. – Київ : Perfect style, 2008. – 284 с.
3. Плахтій П., Плахтій Д., Круглов В. Продукти бджільництва в оздоровленні людини. – Видання 2-е, доповнене і перероблене. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. – 212 с.
4. Тихомирова Н.А. Настольная книга пчеловода. – Харьков : Фолио, Единорог, 2003. – 511 с.
5. Рязанов С.Ф., Безпалый І.Ф., Бала В.І., Донченко Т.А. Технологія виробництва продукції бджільництва : навч. посіб. – Київ : Аграрна освіта, 2010. – 277 с.
6. Даниленко Г.К., Топиха Н.І., Кулик В.В. та ін. Вівчарство. - К.: Урожай, 1989.
7. Інструкція ведення племінного обліку у вівчарстві та козівництві. - К., 2003.
8. Кулик В.В. Інтенсивні технології у вівчарстві. - К.: Урожай, 1990.
9. Племінні ресурси України / Упорядники Ю.Ф.Мельник, М.І.Агафонов. - К.: Аграрна наука, 1998.
10. Басовський М.В., Буркат В.П., Віннічук Д.І. та ін. Розведення сільськогосподарських тварин / За ред. М.В. Басовського. - Біла Церква: Білоцерк. Держ. аграр. ун-т, 2001.
11. Сухарльов Б.О., Дерев'янку О.П. Вівчарство. - Х.: Еспада, 2003.
12. Бусенко О.Т., Соколюк В.Т., Штомпель М.В. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва: підручник / За ред. О.Т.Бусенка. -К.: Аграрна освіта, 2001.
13. Вівчарство / За ред. Степанова Д.Г. - К.: Урожай, 1980.
14. Целютін В.К., Кротов А.А. Вівчарство. - К.: Урожай, 1989.
15. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства. – К.: Вища освіта, 2005.
16. Бала В.І., Донченко Т.А. Технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва. - Вінниця: Нова книга, 2009.
17. Білий Л.А. Кролівництво: навч. посіб. -3-є доп. і перероб. Вид. – К.: Вища школа, 1990. – 182 с.
18. Бала В.І., Донченко Т.А. Звірівництво: методичні розробки для студентів зооінженерного факультету. - Біла Церква, 1999. - 34 с.

19. Бомко В.С., Бабенко С.П., Москалик О.Ю., Гришко Г.І., Токаренко М.Д., Чумакова Л.О. Годівля сільськогосподарських тварин. - Вінниця: Нова книга, 2001.
20. Бакшеев П.Д., Наймитенко С.П. Поточное производство мяса кроликов. - М.: Колос, 1980. - 172 с.
21. Басовський М.З., Буркат В.П., Зубець М.В. та ін. Племінна робота: довідник. - К.: Урожай, 1995. - 440 с.
22. Вакуленко І.С. Кролеводство. - Харьков: Прапор, 1998. - 180 с.
23. Вакуленко І.С. Закономірності і особливості формування м'ясної продуктивності і конверсійної здатності кролів постнатальному онтогенезі // Автореферат дисертації на здобуття доктора с.-г. наук. - Харків, 1999. - 36 с.
24. Дербанов Л.О., Джамбазов П.В. Приктические советы по кролеводству. - София: Земиздат, 1985.
25. Зайцев А.Г. Звероводство. - К.: Урожай, 1984
26. Ильина Е.Д., Соболев А.Д. Звероводство. - М.: Агропромиздат, 1990.-272 с.
27. Калугин Ю.А. Кормление кроликов. - М.: Агропромиздат, 1985. -112с.
28. Корнієнко Л.Е., Дубровський О.Л. Інфекційні та інвазійні хвороби кролів. - Біла Церква, 2003. - 288 с.
29. Мирон В.В., Калінов К.В., Зайцев О.Г. Довідник кролівника і звірівника. - 3-є, переробл. і доповн. - К.: Урожай, 1990. - 256 с.
30. Молодський М.Я. Настільна книга сільського господаря (фермера) - К.: Урожай, 1993.
31. Мирось В.В., Прядко О.О. Кролівництво. - 2-е вид. переробл. і доповн. — К.: Урожай, 1988. - 160 с.
32. Славов В.П., Високос М.П. Зоологія. - К.: Аграрна наука, 1997. -376 с.
33. Фирсова Н.М., Шарганов В.Н. Выделка овчин и меха. - К.: Урожай, 1992.